

II

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

414-OJOJE PLENARINĖ SESIJA, 2005 M. VASARIO 9 D.-10 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl XXXIII-ojo pranešimo dėl konkurencijos politikos — 2003 m.

SEK(2004) 658 galutinis

(2005/C 221/01)

2004 m. birželio 4 d. Europos Komisija pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsnį nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl XXXIII-ojo pranešimo dėl konkurencijos politikos — 2003 m.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbą šiuo klausimu, 2005 m. sausio 11 d. patvirtino savo nuomonę. Pranešėjas buvo **p. Chagas**.

Savo 414-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2005 m. vasario 9 d., Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas patvirtino toliau pateiktą nuomonę 75 nariams balsavus „už“ ir 1 susilaikius.

1. Įžanga

1.1 2003 m. metiniame pranešime išryškinami sektoriaus vidinės organizacinės struktūros pokyčiai ir Komisijos darbo metodai, taip pat nagrinėjama, kaip Komisija užtikrina Europos ekonominio valdymo struktūros darną.

1.2 ES konkurencijos politika vaidina svarbų vaidmenį siekiant Lisabonos strategijoje pateiktų konkurencingumo tikslų. Ji apima ne tik antimonopolines bei susijungimų taisyklės, bet ir veiksmingos ir griežtos valstybės pagalbos drausmės diegimą.

1.3 Kad būtų užtikrintas sklandus dešimties naujųjų valstybių narių stojimas, Komisija parengė visoms valstybėms narėms bendrą konkurencijos taisyklių paketą, siekdama užtikrinti sąžiningą valstybės pagalbos taisyklių taikymą; kartu akcentuojama būtinybė spręsti konkurenciją iškreipiančio valstybės kišimosi klausimą, numatant tokius pat išpareigojimus, kokie taikomi bendrovių teisei.

1.4 2003 m. buvo užfiksuoti 815 nauji konkurencijos nuostatų pažeidimai; tarp įdiegtų priemonių minėtinas pareigūno, atsakingo už ryšius su vartotojais, posto įsteigimas, siekiant užtikrinti nuolatinį dialogą su Europos vartotojais,

kurių gerovė yra pagrindinis konkurencijos politikos tikslas, tačiau kurių nuomonė nepakankamai išklausa nagrinėjant atskirus atvejus arba svarstant politikos klausimus. Pareigūno, atsakingo už ryšius su vartotojais, vaidmuo neapsiriboja susijungimo kontrole ir apima antimonopolinę veiklą, susijusią su karteliais bei piktnaudžiavimu vyraujančiąją padėtimi, ir kitas su konkurencija susijusias politikos sritis.

1.5 2003 m. spalio mėn. Europos Komisija paskelbė taisyklių ir gairių dėl technologijų perdavimo licencinių susitarimų projektą⁽¹⁾, dėl kurio EESRK jau pareiškė savo nuomonę. Pagal siūlomą reformą būtų atsižvelgta į pastarųjų metų tendencijas tokių susitarimų srityje ir siekiama supaprastinti Bendrijos bendrosios išimties reglamentą bei išplėsti jo taikymo sritį. Naujosios nuostatos suteikia tokius privalumus:

— bendrosios išimties reglamente bus numatytas tik juodasis sąrašas: bendroji išimtis yra taikoma visais atvejais, jeigu konkrečiai nenurodyta, kad bendroji išimtis netaikoma;

— aiškiai atskiriami susitarimai tarp konkurentų ir susitarimai tarp ne konkurentų;

— planuojama priimti „modernizavimo paketą“.

⁽¹⁾ 2004 03 30 OL C 80.

1.6 Komisija taip pat nuo 2003 m. rugsėjo 1 d. paskyrė vyriausiąjį konkurencijos ekonomistą, kartu žymiai išplėsdama išklausančio pareigūno vaidmenį. Trys pagrindinės vyriausiojo ekonomisto užduotys yra tokios:

- teikti konsultacijas ekonomikos ir ekonometrikos klausimais ES konkurencijos taisyklių taikymo srityje; tai gali apimti ir įnašą į bendrųjų politikos priemonių rengimą;
- pradedant nuo pradinių etapų teikti bendrąsias rekomendacijas konkrečiais konkurencijos atvejais;
- teikti išsamias rekomendacijas svarbiausiais konkurencijos atvejais, susijusiais su sudėtingais ekonominiais klausimais, ypač tada, kai būtina sudėtinga kiekybinė analizė.

1.7 Tuo tarpu išklausančiams pareigūnams buvo suteikti didesni įgaliojimai ir autonomija ginant teisę būti išklaustyti tam tikruose konkurencijos procesuose. Jie tiesiogiai pavaldūs atsakingam komisarui ir nepriima Konkurencijos generalinio direktorato nurodymų. Jie gali įsikišti, kai iškyla klausimai, susiję su teisėtu teisiniu procedūrų taikymu, privalo objektyviai organizuoti bei surengti svarstymus žodžiu ir nuspręsti, ar būtina išklausti trečiąją šalį ir ar galima parengti naujus dokumentus. Visais klausimais jie kreipiasi į atitinkamą komisarą.

2. Antimonopolinių taisyklių taikymas — Sutarties 81 ir 82 straipsniai

2.1 2003 m. spalio mėn. Komisija pradėjo paskutinį ES antimonopolinių taisyklių įgyvendinimo reformos (vadinamos modernizavimo paketu) etapą, siekdama palengvinti konkurencijos institucijoms suteiktą įgaliojimų įgyvendinimą ir sukurti bendradarbiavimo su nacionalinėmis konkurencijos institucijomis (NKI) ir nacionaliniais teismais mechanizmus, kaip numatyta Reglamente 1/2003.

2.2 Modernizavimo pakete yra naujas įgyvendinimo reglamentas, skirtas susijusių šalių išklausymo modalumams ir kai kuriems kitiems procedūriniais klausimams, tokiems kaip galimybė naudotis bylomis ir konfidencialios informacijos tvarkymas. Šeši pranešimų projektai iš dalies skirti bendradarbiavimo Europos konkurencijos institucijų tinkle ir Komisijos bei nacionalinių teismų bendradarbiavimo mechanizmomis, poveikio prekybai tarp valstybių narių sąvokai, skundų tvarkymui ir konsultaciniams raštams, pateiktiniams siekiant padėti bendrovėms spręsti naujus ar neišspręstus klausimus. Dėl šio modernizavimo paketo visumos žiūrėkite taip pat EESRK

nuomonę „Konkurencijos taisyklės pagal 81 ir 82 straipsnius“⁽¹⁾.

2.3 2003 m. Komisija priėmė penkis sprendimus dėl neteisėtų horizontalių susitarimų tokiose srityse: prancūziška jautiena, sorbatai, elektros ir mechaniniai anglies bei grafito produktai, organiniai peroksidai ir pramoniniai vario vamzdžiai. Bendra skirtų baudų suma — 400 milijonų eurų. Nustatytų baudų lygis turėtų atlikti drausminančiąją funkciją. Tyrimai apima bendrovių patikrinimus. Visiškas imunitetas suteikiamas bendrovėms, kurios pirmosios atskleidžia egzistuojant susitarimą ir kurios pateikia pakankamai įrodymų, kad būtų galima atlikti tyrimą. Komisija pareiškia palankią nuomonę tais atvejais, kai susitarimai tarp bendrovių neriboja konkurencijos atitinkamose rinkose ir kai vartotojai turi naudoti iš tokio bendradarbiavimo. Be to, 2003 m. Komisija priėmė sprendimus dėl trijų 82 straipsnio pažeidimo atvejų, susijusių su tokiais dalykais:

- „Deutsche Telekom AG“ tarifai, nustatyti konkuruojančioms bendrovėms naudotis jos telekomunikacijų tinklo vietine infrastruktūra,
- „Wanadoo“ kainodaros strategija, taikyta ADSL paslaugoms, ir
- „Ferrovie dello Stato SpA“ piktnaudžiavimas vyraujančiaju padėtimi naudojimosi geležinkelių tinklu, vežimo ir keleivių aptarnavimo paslaugų srityje.

3. Konkurencijos politikos raida sektoriuose

3.1 2003 m. padaryta didelė, nors ir ne visiškai patenkinti, pažanga energetikos sektoriaus (elektros energijos ir dujų) liberalizavimo srityje. Birželio mėn. buvo priimtas teisės aktų paketas, užtikrinantis, kad nuo 2007 m. liepos 1 d. visi Europos vartotojai galės pasirinkti tiekėją. Šiomis nuostatomis siekiama subalansuoti paskatas kurti naują infrastruktūrą ir užbaigti bendrosios rinkos kūrimą.

3.2 Nepaisant to, daugelis vartotojų ir įmonių įvairiose ES šalyse vis dar yra nepatenkinti pastoviai aukštomis kainomis ir paslaugų efektyvumu. Ypač naujųjų valstybių narių socialiniai partneriai ir vartotojų organizacijos pabrėžia, kad nacionalinėms konkurencijos institucijoms ir komunalinių paslaugų tiekimo priežiūros institucijoms būtina suteikti visišką nepriklausomybę. Šiuo klausimu rekomenduotina užtikrinti tinkamą konsultavimo paslaugų pasiūlą.

⁽¹⁾ 2004 03 30 OL C 80.

3.2.1 Kai priimti tinkami ir išsamūs konkurenciją reglamentuojantys teisės aktai, pirmiausia naujose valstybėse narėse, visuomet trūksta valios užtikrinti, kad už kontrolę ir vykdymą atsakingos institucijos tinkamai atliktų savo vaidmenį — dėl to šios institucijos dažnai nesugebėdavo skatinti nei vartotojų, nei veiksmingų rinkų intereso. Komitetas remia oficialų konkurencijos politikos ir vartotojų politikos papildančio pobūdžio pripažinimą. Vartotojas — galintis siekti pakankamos vertės turėdamas išteklių skūstis ir siekti žalos atlyginimo prireikus — yra labai svarbus, kad būtų pasinaudota konkurencijos teikiama nauda ir ji būtų toliau skatinama. Labiau organizuotas ir daugiau išteklių turintis vartotojų judėjimas taip pat padės vyriausybėms priimti sprendimus ir suteiks daugiau informacijos apie rinkas ir antikonkurencinę veiklą.

3.3 Pašto paslaugų srityje 2002 m. priimtos direktyvos tikslas — vidaus rinkos sukūrimas, ypač palaiapsniui mažinant rezervuotąją sritį ir liberalizuojant siunčiamąjį tarptautinį paštą. Be to, Europos Vadovų Tarybos priimto susitarimo pagrindu Komisija 2006 m. atliks tyrimą, siekdama įvertinti visuotinių paslaugų poveikį kiekvienai valstybei narei. Pagal to tyrimo rezultatus ji priims pasiūlymą nuo 2009 m. visiškai atverti pašto paslaugų rinką, įskaitant priemones užtikrinti universalų paslaugos pobūdį.

3.4 Terminas perkelti naują elektroninės komunikacijos norminį paketą baigėsi 2004 m. liepos mėn. Savo ataskaitoje šiuo klausimu Komisija konkrečiai pabrėžė tokius principus: rinkos turi būti analizuojamos konkurencijos principų pagrindu; operatorių veikla gali būti reguliuojama tik jeigu jie užima vyraujančiąją padėtį; visos elektroninės komunikacijos paslaugos ir tinklai turi būti vertinami panašiai (technologinis neutralumas). Siekiant atnaujinti ekonominį augimą, nepakanka plėsti elektronines komunikacijas ir užtikrinti bendras galimybes jomis naudotis. Tuo tikslu gyvybiškai svarbu padidinti visų, kam reikia naudotis informacinėmis ir komunikacijų technologijomis, žinių ir įgūdžių lygį.

3.5 Oro transporto sektoriuje 2003 m. Komisija nusprendė inicijuoti visapusišką bendro pobūdžio dialogą su visomis sektoriaus suinteresuotomis šalimis, siekiant parengti skaidrias gaires konkurencijos įgyvendinimo klausimais oro linijų sąjungų ir susijungimų srityje.

3.5.1 Pažanga taip pat padaryta apibrėžiant ir įgyvendinant bendrąsias gaires dėl antimonopolinių taisyklių geležinkelio sektoriuje (ir prekių, ir keleivių vežimo srityje).

3.5.2 Be to, rengiantis priimti arba peržiūrėti bendrųjų išimčių reglamentus, toliau vyko dialogas jūrų transporto, automobilių pardavimo ir draudimo sektoriuose.

3.5.3 Dialoge su šia šaka, kuris vyks ir toliau anksčiau minėtose transporto srityse, reikia atsižvelgti į panašias apmokestinimo formas.

3.6 *Žiniasklaida*: Komisija mano, kad žiniasklaidos pliuralizmas yra gyvybiškai svarbus ir ES raidai, ir valstybių narių kultūrinei tapatybei, tačiau pabrėžia, kad atsakomybė už žiniasklaidos koncentracijos kontrolę pirmiausiai tenka valstybėms narėms. Konkurencijos politikos priemonių taikymas apsiriboja tokiais klausimais kaip pamatinė rinkos struktūra bei ekonominis žiniasklaidos įmonių elgsenos poveikis ir valstybės pagalbos kontrolė. Jie negali pakeisti nacionalinės žiniasklaidos koncentracijos kontrolės ir priemonių užtikrinant žiniasklaidos pliuralizmą. Konkurencijos taisyklėmis sprendžiamos tik problemos, kylančios dėl vyraujančių padėčių susidarymo ar sustiprėjimo atitinkamose rinkose ir dėl konkurentų išstūmimo iš tokių rinkų.

3.6.1 Galima matyti, kad Komisijos požiūris, nors teoriškai ir teisingas, neleido pasipriešinti vyraujančiųjų padėčių susidarymui ir susijusiai antikonkurencinei veiklai, ypač tam tikrose šalyse. Šiame sektoriuje egzistuoja skirtingos rinkos, o televizinės reklamos rinka, kuri dar nėra reikiamai išnagrinėta, tampa vis svarbesnė pliuralizmo apsaugos aspektu.

3.6.2 Be to, metodai, kuriuos pasitelkia kai kurios žiniasklaidos grupės, siekdamos stiprinti vyraujančiąją padėtį, nebuvo tinkamai įvertinti, ypač tokie metodai kaip apsaugos nuo perėmimo priemonės ir keletą balsų suteikiančios teisės, kurios mažumos akcininkui leidžia kontroliuoti bendrovę pasitelkiant balso teises, kurių jis valdo daugiau nei akcijų.

3.6.3 Todėl Komisija, taikydama konkurencijos taisykles ir kontroliuodama konkurencijos praktiką, turi būti ypač atidi.

3.7 *Laisvosios profesijos*: Visuomenei pateiktas tyrimas, kurį Komisijai atliko Vienoje įsikūręs Pažangiųjų tyrimų institutas (IHS). Tyrime atskleidžiama, kad įvairiose valstybėse narėse skirtingų profesijų paslaugų teikimas reglamentuojamas skirtingai. Tyrime daroma išvada, kad apskritai didesnį gerovės lygį galima pasiekti šalyse, kuriose mažesnis reglamentavimas ir daugiau laisvės profesijoms.

3.7.1 Konferencijoje dėl profesinių paslaugų reglamentavimo, kuri buvo surengta Briuselyje 2003 m. spalio mėn., dalyvavo 260 įvairių profesijų atstovų, susirinkusių aptarti taisyklių ir reglamentų poveikį verslo struktūrai ir vartotojų apsaugai.

3.7.2 Konferencijoje komisaras Monti paskelbė apie Komisijos ketinimą 2004 m. pateikti pranešimą apie konkurenciją profesinių paslaugų srityje. Ši ataskaita, kurioje pateikiama svarbių patarimų ir gairių, buvo paskelbta 2004 m. vasario 9 d.

4. Susijungimų kontrolės sistemos reforma

4.1 2003 m. lapkričio 27 d. Taryba pasiekė politinį susitarimą pertaisyti Susijungimų reglamentą, apimančią daugumą reformų, kurias 2002 m. gruodžio mėn. pasiūlė Komisija. Šios reformos apėmė neteisines priemones, skirtas racionalizuoti sprendimų priėmimo procesą, stiprinti ekonominę analizę ir geriau apsaugoti gynybos teises. Be to, buvo paskirtas vyriausiasis konkurencijos ekonomistas ir sudarytos specialistų grupės, siekiant užtikrinti, kad išvados būtų visiškai nepriklausomos. Dėl susijungimų tikrinimo žiūrėkite taip pat EESRK nuomonę dėl „Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos pasiūlymo dėl katitalo įmonių iš skirtingų valstybių narių susiliejimo“⁽¹⁾.

4.2 Tikslas: užtikrinti, kad Susijungimų reglamente numatytas esminis testas (vyravimo testas) būtų veiksmingai taikomas visiems antikonkurenciniams susijungimams, tuo pačiu toliau užtikrinant teisinį aiškumą. Esminio testo kriterijai buvo palyginti su „esminio konkurencijos sumažėjimo“ testo kriterijais; naujojo testo sąlygos yra tokios: „koncentracija, kuri smarkiai trukdytų veiksmingai konkurencijai bendrojoje rinkoje arba didelėje jos dalyje, ypač dėl vyraujančiosios padėties susidarymo ar sustiprėjimo, turi būti vertinama kaip nesuderinama su bendrosios rinkos principais“.

4.2.1 Naujajame reglamente pateikiant frazę „ypač dėl susidarymo ar sustiprėjimo ...“ tarsi užsimenama apie galimybę išplėsti draudimo taikymą, apimant ne vien tik vyraujančiąją padėtį. Nepaisant to, ši taisyklė turės būti aiškinama atsižvelgiant į bendrą Tarybos ir Komisijos pareiškimą dėl 2 straipsnio, su nuoroda į šio reglamento 25 konstatuojamąjį punktą⁽²⁾, kuriame nurodoma, kad ši sąvoka „išskyrus vyravimo sąvoką,

turėtų būti taikoma tik koncentracijų sukeliama antikonkurencijos efektui, kuris atsiranda dėl įmonių, kurios neturėtų vyraujančiosios padėties konkrečioje rinkoje, nekoordinuotų veiksmų“. Todėl darytina išvada, kad taikymo sritis ir toliau bus apibrėžiama su nuoroda į vyravimo sąvoką.

4.3 Gairės, skirtos horizontaliesiems susijungimams įvertinti: t.y. susijungimams tarp konkuruojančių (arba potencialiai konkuruojančių) firmų. Šie susijungimai bus neteisėti tik tuo atveju, jeigu tuo būdu sustiprėjusi bendrovių pozicija rinkoje lemia neigiamas pasekmes vartotojams, o konkrečiai — išauga kainos, pablogėja produktų kokybė ar sumažėja pasirinkimas. Taip yra nepaisant to, ar antikonkurencinį poveikį lemia vieno vyraujančio rinkos dalyvio atsiradimas, jo sustiprėjimas ar oligopolijos situacija. Be to, susijungimo poveikis bus įvertintas atsižvelgiant į tai, kas būtų įvykę rinkoje priešingu atveju. Tai, pavyzdžiui, gali reikšti, kad nuostolingos firmos įsigijimas nesuteiktų pagrindo Komisijai įsikišti.

4.4 Nauja geriausia praktika: įgyvendinant 2002 m. reformų paketą 2003 m. vasario mėn. buvo surengtos konsultacijos. Jomis buvo siekiama konsultuoti suinteresuotąsias šalis einamųjų ES susijungimų kontrolės procedūrų klausimais.

5. Tarptautinis bendradarbiavimas

5.1 Komisija aktyviai bendradarbiauja Tarptautinio konkurencijos tinklo (TKT) darbo grupėje dėl tarptautinių susijungimų kontrolės. Grupės veikla suskirstyta į tris pogrupius:

- pranešimas ir procedūros,
- tyrimo metodai,
- analitinė struktūra.

5.1.1 Komisija dalyvauja visų trijų pogrupių darbe. Pagrindinis tikslas — gerinti skirtingų jurisdikcijų tarpusavio supratimą, kad susijungimų kontrolės veiklą būtų veiksmingesnė.

5.1.2 Plačiau kalbant, nacionalinėms konkurencijos institucijoms TKT yra kaip virtualus tinklas, sudarantis galimybes palengvinti tarptautinį bendradarbiavimą ir teikti pasiūlymus, skirtus mažinti reglamentavimo kaštus ir skatinti procedūrų suderinimą bei tikrą konvergenciją.

⁽¹⁾ 2004 04 30 OL C 117.

⁽²⁾ 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas 139/2004

5.1.3 Antroje TKT konferencijoje, kuri buvo surengta 2003 m. birželio mėn. Meridoje (Meksika), buvo pabrėžta, kad formuluojant konkurencijos taisykles būtina vartoti aiškia ir lengvai suprantamą kalbą; taip pat buvo pabrėžtas veiklos, kuria skatinama konkurencija reglamentuojamų sektorių srityje, strateginis pobūdis, siekiant sumažinti susiliejimų kontrolės kaštus ir panaikinti kliūtis, kurios sunkina skirtingų teisės sistemų susiliejimų politikos supratimą.

6. Valstybės pagalba

6.1 Valstybės pagalbos kontrolė yra sutelkta į įmonėms skirtų valstybių narių pagalbos priemonių poveikį konkurencijai. Tikslas: užtikrinti, kad valdžios įsikišimas netrukdytų sklandžiai vidaus rinkos veiklai, skatinti konkurenciją bei konkurencingas rinkas ir stiprinti struktūrines reformas. Ypatingas dėmesys skiriamas užtikrinti, kad teigiamo liberalizavimo poveikio nesumenkintų valstybės pagalbos priemonės. *Stokholmo Europos Vadovų Taryba*: valstybės narės privalo sumažinti bendrą valstybės pagalbos lygį ir nukreipti ją Bendrijos interesus atitinkantiems horizontaliesiems tikslams įgyvendinti (ekonominės ir socialinės sanglaudos stiprinimas, užimtumas, aplinkos apsauga, mokslinių tyrimų ir tiriamosios veiklos skatinimas ir MVĮ plėtra). Komisija mano, kad vienas iš prioritetų yra neteisėtai valstybių narių suteiktos pagalbos išieškojimas.

6.1.1 Šiame kontekste tenka labai apgailestauti dėl to, kad kai kurios valstybės narės nesudarė galimybių dalyviams iš kitų valstybių narių dalyvauti savo viešuosiuose pirkimuose. ES viešųjų pirkimų bendra vertė — per 1500 mlrd. eurų per metus, todėl kai kurių valstybių narių praktika pirmenybę teikti „nacionaliniams lyderiams“ kenkia konkurencijai ir užkrauna papildomą mokesčių našą vartotojams.

6.2 Valstybės pagalba sunkumų patiriančioms firmoms sanuoti ir pertvarkyti: atitinkamose gairėse, kurios nustojo galioti 2004 m. spalio mėn., buvo nurodyta, kad tik tam tikromis griežtomis sąlygomis pagalba vertintina kaip suderinama: Šios gairės buvo persvarstytos, ypač akcentuojant tokius klausimus:

- būtinybė užtikrinti, kad sanavimo pagalba apsiribotų atšaukiama, laikina, trumpalaikė finansine parama, kuri yra suteikiama tik jeigu ji būtina įgyvendinant visapusišką pertvarkymo planą;
- ypatingą valstybės pagalbos kontrolės dėmesį skirti didelėms įmonėms, užsiimančioms verslu visoje ES;
- stiprinti principą (ypač didelių įmonių atveju), kad pagalbos gavėjas privalo finansuoti didelę dalį pertvarkymo kaštų be valstybės pagalbos;

— taikyti principą „pirmą ir paskutinį kartą“.

6.3 *Didelių investicinių projektų tarpsektorinė struktūra*: griežtos taisyklės sektoriuose, turinčiuose struktūrinių sunkumų. Tokių sektorių sąrašas turėjo būti nustatytas iki 2003 m. pabaigos. Dėl metodologinių ir techninių sunkumų Komisija nusprendė atidėti sąrašo priėmimą ir iki 2006 m. gruodžio mėn. toliau taikyti esamas pereinamąsias taisykles dideliems investiciniams projektams „jautriuose“ sektoriuose.

6.4 *Mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos pagalba MVĮ*: pagalba moksliniams tyrimams ir taikomajai veiklai gali paskatinti ekonominį augimą, konkurencingumą ir užimtumą. Tai ypač svarbu MVĮ.

6.5 *Pagalba aplinkos srityje, mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos pagalba, mokymo pagalba, fiskalinė pagalba*. Pastarojoje srityje ypatingas dėmesys skirtas alternatyviems apmokestinimo metodams, tokiems kaip „vidutinių kaštų plus pelno“ metodas (apmokestinamos pajamos apskaičiuojamos vienodo tarifo pagrindu kaip veiklos išlaidų ir sąnaudų sumos procentinė dalis). Pagalbos sektoriams srityje (ypač žr. laikinojo apsaugos mechanizmo (LAM) taikymą) dėmesys buvo atkreiptas į tokius sektorius: plieno, telekomunikacijų, anglies, geležinkelio transporto, mišriojo transporto, kelių transporto, jūrų transporto ir oro transporto.

6.6 *Žemės ūkis*: 2003 m. gruodžio 23 d. Komisija priėmė naują reglamentą, kuriuo buvo nustatytas bendrosios išimties režimas tam tikroms valstybės pagalbos kategorijoms, t.y. valstybės narės nebeprivalo apie tokią pagalbą informuoti Komisiją, kad gautų leidimą. Naujasis reglamentas, galiosiantis iki 2006 m. pabaigos, yra taikomas valstybės pagalbai žemės ūkio sektoriaus MVĮ. Atsižvelgiant į MVĮ apibrėžimą (ne daugiau kaip 250 darbuotojų, ne didesnė kaip 40 mln. eurų apyvarta arba ne didesnis nei 27 mln. bendras balansas), atitinkamos nuostatos taikytinos beveik visoms žemės ūkio sektoriaus įmonėms. Galiausiai Komisija įdiegia *naują skaidrumo standartą*: siekiant užtikrinti, kad visos suinteresuotos šalys turėtų visą reikiamą informaciją, visų valstybių narių valstybės pagalbos priemonių, kurioms taikoma išimtis, santrauka bus paskelbta internete likus penkioms dienoms iki pirmo pagalbos išmokėjimo.

7. Bendrasis įvertinimas

7.1 Susumavęs ir pakomentavęs Komisijos XXXIII-ąjį pranešimą apie konkurencijos politiką 2003 m., Komitetas pateiks keletą bendrų pastabų apie pranešimą apskritai ir konkrečiai apie reikšmingiausias perspektyvinius klausimus.

7.2 Santykis tarp konkurencijos politikos ir ekonominio augimo politikos

7.2.1 Įdiegus naują antimonopolinių taisyklių taikymo tvarką, persvarščius Susijungimų reglamentą ir įvedus organizacines naujoves Komisijoje, Europos Sąjungos konkurencijos politika tapo veiksmingesnė ir atviresnė teigiamiems santykiams su bendrovėmis ir vartotojais.

7.2.2 Ištiesiems ekonomikos sektoriams grąžindama rinkos principus bei dinamiką ir tuo būdu praktiškai prisidedama prie bendrosios Europos rinkos sukūrimo, konkurencijos politika Europos Sąjungai suteikė galimybę žengti svarbius žingsnius liberalizavimo srityje. Todėl konkurencijos politika yra gyvybiškai svarbi, ir jai visada turi būti suteikta visiška autonomija.

7.2.3 Tačiau ji viena negali patenkinti visoje ES juntamo ypač aštraus poreikio užtikrinti didelį ekonomikos augimą ir įgyvendinti tvarią ekonominės plėtros politiką, pagrįstą naujovių diegimu ir socialiniu dialogu. Struktūriniai gamybos ir pasaulio prekybos pokyčiai, pradėdant tais, kuriuos paskatino nauja technologinė sistema, verčia Komisiją inicijuoti bei koordinuoti kitas ekonominės politikos priemones. Tuo būdu siekiama apsaugoti bei atgaivinti Europos ekonomikos konkurencingumą ir paskatinti ekonominę bei socialinę sanglaudą, užimtumą ir aplinkos apsaugą, kartu įgyvendinant dideles bei reikšmingas mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos programas. Komisijos komunikate tema „Struktūrinės kaitos skatinimas: išsiplėtusios Europos pramonės politika“ bei atitinkamoje EESRK nuomonėje⁽¹⁾ pareikšta nuomonė aiškiai pabrėžia šią kryptį. Lisabonos darbotvarkėje nurodytos tolesnės veiklos gairės. Lygiai taip pat jos įgyvendinimą būtina palengvinti bei paspartinti ir bendroju, ir sektorių lygiu.

7.2.3.1 Pakartodamas dalykus, išsakytus savo 2004 m. birželio 30 d. nuomonėje dėl dokumento *LeaderSHIP 2015 — Europos laivų statybos ir remonto sektoriaus ateities apibrėžimas — meistriškumu pagrįstas konkurencingumas*⁽²⁾, EESRK norėtų pakartotinai pabrėžti būtinybę sektorių lygiu toliau plėtoti naują 2003 m. lapkričio mėn. Konkurencingumo tarybos patvirtintą visiškai integruotą požiūrį, siekiant stiprinti pramonės konkurenciją ir skatinti visus mokslinių tyrimų, taikomosios veiklos ir naujovių diegimo sektorius.

7.3 Valstybės pagalba ir visuotinės svarbos paslaugos

7.3.1 Vadovaujantis Stokholmo Europos Vadovų Tarybos apibrėžtu tikslu mažinti valstybės pagalbos lygį ir nukreipti ją visos Bendrijos interesus atitinkantiems horizontaliems tikslams įgyvendinti (įskaitant sanglaudos tikslus), valstybės pagalbos kontrolės tvarkai racionalizuoti ir supaprastinti skirtas reformų procesas smarkiai pasistūmėjo į priekį. Kaip pavyzdį galima

paminėti keletą Komisijos patvirtintų priemonių, tokių kaip tam tikras pagalbos moksliniams tyrimams ir taikomajai veiklai išplėtimas; gairės tokiais klausimais kaip technologijų perdavimo susitarimai, sunkumus patiriančių bendrovių pertvarkymas ir pagalba mokymo bei aplinkos apsaugos srityse; ir tarpsektorinės taisyklės dideliems investiciniams projektams.

7.3.2 2003 m. liepos mėn. priimtu sprendimu „Altmark“ byloje Teisingumo Teismas patvirtino, kad, laikantis tam tikrų sąlygų, kompensacija už visuotinės svarbos paslaugų teikimą atsakingoms bendrovėms nebus vertinama kaip valstybės pagalba. Tačiau vis dar esama tam tikrų neišspręstų klausimų, ypač susijusių su poreikiu apibrėžti optimalų ryšį tarp valstybės pagalbos ir visuotinės svarbos paslaugų (VSP). Nes įvertinant Teismo nustatytų sąlygų pobūdį, būtina gerinti teisinį apibrėžtumą, ypač kaštų įvertinimo srityje, teisės aktus paslaugų finansavimo srityje⁽¹⁾, ir tobulinti su viešųjų paslaugų teikimu susijusių įsipareigojimų, kuriems gali būti taikoma kompensacija, apibrėžimą. Tuo tarpu 2003 m. gegužės mėn. paskelbtoje Žaliojoje knygoje dėl visuotinės svarbos paslaugų (VSP) jau buvo pripažinta būtinybė įvertinti, ar visuotinės svarbos paslaugoms taikomi principai turėtų būti toliau stiprinami bei apibrėžiami bendrame Bendrijos kontekste, ir nustatyti optimalias paslaugoms bei priemonėms taikomas taisykles, siekiant visiems operatoriams suteikti didesnę teisinį apibrėžtumą.

7.3.3 Jeigu visuotinių paslaugų teikimo įsipareigojimai nebus teisingai apibrėžti ir finansuojami, tai už juos atsakingos bendrovės gali patirti vis didesnių nuostolių dėl galimo konkurentų atėjimo į pelningiausias jų veiklos sritis.

7.3.4 Todėl, kaip jau akcentuota EESRK nuomonėje⁽²⁾ dėl Komisijos Žaliosios knygos, Komitetas pabrėžia būtinybę patvirtinti aiškų teisinį tekstą dėl VSP, siekiant veiksmingai užtikrinti lygias galimybes visiems vartotojams gauti jų reikalavimus atitinkančias aukštos kokybės paslaugas. Be to, Komitetas rekomenduoja inicijuoti kuo platesnį dialogą su socialiniais partneriais ir NVO, ypač dėl socialinių paslaugų reorganizavimo ir funkcionavimo.

7.4 Laisvosios profesijos

7.4.1 Išsamūs Komisijos tyrimai apie valstybių narių profesinių paslaugų reglamentavimo sistemas pasirodė esą labai naudingi, kadangi jie sustiprino supratimą, jog būtina atidžiai persvarstyti ribojančius reglamentus šioje srityje ir užtikrinti, kad svarbiausi profesiniame pasaulyje egzistuojantys kultūriniai ir su žiniomis susiję išteklių taptų produktyvesni ir konkurencingesni. Tai akivaizdžiai labai naudinga ne tik patiems laisvųjų profesijų atstovams, bet ir firmoms bei vartotojams.

⁽¹⁾ OL C 157, 2005 6 28.

⁽²⁾ CESE 949/2004

⁽³⁾ 2004 03 30 OL C 80.

7.4.2 Teisingumo Teismo keletą kartų pakartotas principas, kad profesinių paslaugų tiekėjai taip pat privalo gerbti konkurencijos taisykles, šiuo metu yra visuotinai priimtas. Nors visiškai akivaizdu, kad ekonominiai kriterijai negali būti vienintelis rodiklis vertinant profesines paslaugas, kadangi jos yra ne kartotinis techninis atitinkamo metodo taikymas, o paslaugos, kai žinios taikomos problemai spręsti, taip pat tiesa yra tai, kad šios paslaugos yra ekonominė veikla, kuri, jeigu ji vykdoma laikantis konkurencijos taisyklių, skatina didesnę gerovę ir gali labai prisidėti prie Lisabonos darbotvarkės įgyvendinimo.

7.4.2.1 Šiuo požiūriu įdomus Komisijos komunikatas dėl *Konkurencijos profesinių paslaugų srityje* (¹). Šiame pranešime iš esmės akcentuojama, kad profesinės paslaugos gali vaidinti svarbų vaidmenį gerinant Europos ekonomikos konkurencingumą, kadangi jos gyvybiškai svarbios bendrovėms ir šeimoms. Antra vertus, jame pasitelkiamas empirinis tyrimas, siekiant argumentuotai pagrįsti, kad neigiamą poveikį vartotojams gali turėti ir turi pernelyg didelis ar pasenęs reglamentavimas, pvz., kainodaros, reklamos, dalyvavimo reikalavimų, išskirtinių teisių ir verslo struktūros srityje.

7.4.3 Todėl pirmenybė turėtų būti teikiama reformų procesui įgyvendinti ir paspartinti. Šiuo tikslu EESRK ragina Komisiją laikytis savo įsipareigojimo 2005 m. paskelbti naują ataskaitą dėl „pažangos šalinant ribojančias ir nepagrįstas taisykles“. Šiame kontekste Komisija taip pat įsipareigojo atidžiau išnagrinėti ryšį tarp reglamentavimo lygio, ekonominių rezultatų (kainų bei kokybės) ir vartotojų pasitenkinimo.

7.4.4 Tuo tarpu EESRK pakartotinai atkreipia dėmesį į 2003 m. spalio 9 d. Teisingumo Teismo nutarties „Consortio Industria Fiammiferi“ byloje svarbą, kadangi pagal šią nutartį nacionalinėms institucijoms leidžiama nebetaikyti nacionalinių taisyklių, kuriomis bendrovės įpareigojamos užsiimti veikla, prieštaraujančia 81 straipsniui.

7.4.5 Galiausiai būtina dėti pastangas, siekiant skatinti aktyvesnį ir kompetentesnį atitinkamų sektorių dalyvavimą reformų procese.

7.5 Informacijos gausa ir konkurencijos teisė

7.5.1 Savo XXXIII-jame pranešime dėl konkurencijos politikos Komisija teigia, kad žiniasklaidos pliuralizmo išsaugojimas

bei plėtra ir laisvė teikti bei gauti informaciją, kaip demokratiniam procesui gyvybiškai svarbios vertybės, yra esminiai Europos Sąjungos tikslai. Ji taip pat nurodo, kad atsakomybė už žiniasklaidos koncentracijos kontrolę pirmiausiai tenka valstybėms narėms. Ji priduria, kad konkurencijos politikos priemonės žiniasklaidos sektoriuje taikomos tik problemoms, kurių sukelti vyraujančiosios padėties sukūrimas ar sustiprėjimas atitinkamose rinkose, spręsti ir konkurentų išstūmimui iš tų rinkų kontroliuoti. EESRK nuomone, ES ir nacionalinių vyriausybių užduotys yra nepakankamai aiškiai atskirtos, dėl to lieka neišspręstos kelios reikšmingos problemos:

- Būtina pažymėti, kad įvairiose valstybėse narėse esama skirtingų suderintinių reglamentų ir metodų: šį procesą Komisija pradėjo 1989 m. ir tęsė 1997 m., priimdama Televizijos be sienų direktyvą, kurios tikslai buvo ne tik ekonominis naudingumas, bet ir pagarba kultūrinei įvairovei, nepilnametėjų apsaugai, atsakymo teisei ir t.t.
- Žiniasklaidos srityje būtina atskirti bendrąsias antimonopolines taisykles ir taisykles, konkrečiai skirtas ginti informacijos pliuralizmą. Galiojančios konkurencijos taisyklės yra bazinė sąlyga siekiant skatinti pliuralizmą, tačiau vien tik jų nepakanka. Kitaip nei konkurencijos sistemoje, kurioje kiekviena atitinkama rinkos dalį užimanti bendrovė turi būti pasirengusi susidurti su konkuruojančių bendrovių iniciatyva bei veikla, pliuralizmo skatinimo ir apsaugos srityje būtina aiškiai pripažinti visuomenės teisę turėti realią galimybę naudotis nepriklausomais informacijos šaltiniais ir alternatyvia bei potencialiai skirtinga informacija — teise, kurią būtina ginti visais lygiais.
- Galiausiai dėl laipsniškos telekomunikacijų, IT, radijo, televizijos ir leidybos konvergencijos sudėtinga tiksliai apibrėžti skirtingų rinkų struktūras. Dėl nesugebėjimo tinkamai suvokti šį procesą gali kilti pavojus, kad konkurencijos taisyklės bus sumenkintos, o pliuralizmo principas susilpnės.

7.5.2 Naujoji Europos Konstitucija smarkiai išplės Komisijos funkcijas. EESRK yra įsitikinęs, kad nauja norminė bazė suteiks papildomą energiją Komisijos vadovaujančiam vaidmeniui ir (arba) tiesioginiam įsikišimui ginant ir plėtojant informacijos laisvę ir pliuralizmą

2005 m. vasario 9 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Anne-Marie SIGMUND

(¹) 2004 m. vasario 9 d. KOM(2004) 83